

N:o 15.

Ank. till Riksd. kansli den 26 februari 1897, kl. 12 midd.

Utlåtande, i anledning af väckta motioner om ändrade bestämmelser angående styrkande af hinderlöshet för ingående af äktenskap.

Särskilda bestämmelser rörande styrkande af hinderlöshet för ingående af äktenskap återfinnas i nedannämnda lagrum och kongl. bref.

15 kap. 19 § kyrkolagen innehåller bland annat följande föreskrift:

»Om någon obekant person vill låta lysa för sig, skall det ej ske förr än han presten framter säkra bevis om sitt lefverne och sina vilkor; eller några tillstädesvarande, visse och trovärdige män derom kunna vittna.»

I kongl. brefvet till konsistorium i Vexjö och samtliga konsistorierna den 26 oktober 1791 stadgas vidare rörande detta ämne:

»I anledning af Edert hos Oss gjorda underdåniga hemställande, om icke Oss i nåder skulle täckas tillåta, att, då man eller qvinna, som äktenskap bygga vill, om sin hinderlöshet dertill, och de stycken till hinderlösheten höra, icke kan, enligt Kyrkolagens 15 Kap. 19 §, uppte tillförlitliga och säkra bevis, ej heller trovärdige män för densammas uppgifter derom kunna borgen afgifva, såsom om en af dem känd och vittnad sak, för hvars följder de sig ansvar ikläda kunna, det då måtte för lagligt anses och hinderlösheten såsom fullt styrkt förklaras, att sökanden i Inrikes Tidningarne kungör sitt förehafvande, med alla dertill hörande omständigheter, och anvisning, hos hvilken prest, med uppgift

af adressen till honom, den sig anmäla bör, som tilltänkta äktenskapet hindra vill, inom en tid af tre till sex månader, för dem, som icke utom riket vistats, samt af ett år för dem, som från utländska orter bort bevittnade vara; hafve Vi velat i nåder förklara, att sedan presterskapet behörigen efterlevvat alt, hvad lag och författningar innehålla till äktenskapshindrens utrönande, men andra lagliga bevis derom likväl alldeles brista, det då må förhållas härmed på sätt i ofvanberörda hemställande föreslaget blifvit, samt att presterskapet efter iakttagande af dessa försigtighets steg må sedermera ifrån alt tilltal befrias.»

Slutligen föreskrifves i kongl. brefvet den 12 december 1798:

»Då utländsk man eller qvinna härstädes äktenskap ingå vill, men ej gitter med bevis styrka, det några laga hinder deremot icke kunna förekomma, skall en sådan, om han eller hon i tvenne års tid i riket sig uppehållit, ega, att på sätt, som i kongl. brefvet den 26 oktober 1791 om infödde svenske stadgas, sitt förehafvande uti Inrikes Tidningarne allmänneligen kungöra, med den verkan, att, derest icke något hinder för det tilltänkta giftermålet inom ett år derefter blifvit anmaldt eller eljest kunnigt, vederbörande presterskap må i vanlig ordning sökanden lysning dertill bevilja.»

Uti tvenne särskilda, inom Andra Kammaren väckta och till lagutskottet hänvisade motioner, n:o 13 af herr *S. M. Olsson* i Sörnäs och n:o 42 af herr *P. G. Petersson* i Brystorp, har föreslagits ändring i nu gällande föreskrifter om styrkande af hinderlöshet för ingående af äktenskap. Herr *S. M. Olsson* hemställer i sådant afseende, att Riksdagen för sin del måtte besluta det tillägg till 15 kap. 19 § kyrkolagen, att om en person, som vill träda i äktenskap, ej kan förete säkra bevis för sin hinderlöshet eller vittnesbörd af trovärdige män, må det lagligt anses och hinderlösheten såsom fullt bestyrkt förklaras, att sökanden i Post- och Inrikes tidningarne kungör sitt förehafvande med alla dertill hörande omständigheter och anvisning, hos hvilken prest, med uppgift af adressen till honom, den sig anmäla bör, som tilltänkta äktenskapet hindra vill, inom en tid af tre månader för inom Sverige, Norge, Danmark och Finland boende, samt sex månader för dem, som från andra utländska orter bort bevittnade vara.

I sammanhang härmed har herr *Olsson* tillika hemställt, om ej den ändring borde ske i kongl. brefvet den 12 december 1798 beträffande bevisning om hinderlöshet för utlänningar, som önska härstädes träda

i äktenskap, att den i berörda kongl. bref stadgade kungörelsetiden af ett år förkortades till sex månader efter första införandet af kungörelsen i Post- och Inrikes tidningar.

Herr Petersson å sin sida föreslår, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder för vinnande af följande ändringar i nu gällande lag:

1:o) att stadgandet uti 15 kap. 19 § kyrkolagen om trovärdiga mäns intyg eller borgen måtte upphävas;

2:o) att kongl. brefvet af den 26 oktober 1791 måtte så förändras, att den deri bestämda tiden för lysnings erhållande efter kungörandet i Post- och Inrikes tidningar måtte bestämmas till tre månader för inom riket vistande, och till sex månader för den, hvars hinderlöshet bort från utländsk ort vara bevitnad.

Motionärernas till stöd för förslagen afgifna framställningar äro i hufvudsak af enahanda innehåll.

Sålunda påvisas, hurusom, äfven om nu gällande föreskrifter i förevarande ämne varit lämpliga och ändamålsenliga för 100 år sedan, förhållandena numera betydligt ändrat sig, då landets befolkning befunne sig på rörligare fot än någonsin förr.

Några års vistelse i utlandet, särskildt i Amerika, och sedan återkomst till fosterbygden hörde ej till det ovanliga, och ville då någon sådan resenär ingå äktenskap här, mötte han svårigheter, hvarpå han oftast förut icke tänkt.

Här stode honom nu två utvägar öppna för att få sin hinderlöshet fulltygad, dels »borgen af trovärdige män», dels kungörelse i Post- och Inrikes tidningar. Den första vore beqvämare och enklare, och att anskaffa män, som vore färdiga och villiga för vänskaps skull att afgifva borgen för hans hinderlöshet »såsom om en af dem känd och vittnad sak», torde i de flesta fall icke möta någon svårighet, helst ansvarsföljderna väl voro så godt som inga; men huru pass trovärdiga dessa borgesmän kunde anses vara, äfven om de sjelfva samtidigt vistats i Amerika, vore lätt att inse, då Amerika vore stort. Oftast måste dock såsom borgesmän anlitas personer, som kanske under hela den utrikes vistelsen vistats i hembygden och aldrig haft ens ett bref från eller om den person, för hvilkens hinderlöshet de skulle gå i borgen »såsom en af dem känd och vittnad sak». Alltsammans blefve då en ren humbug, och fall hade äfven inträffat, då pastor vägrat att utfärda lysning på sådana »trovärdiga mäns borgen».

Återstode då den andra utvägen: att kungöra sitt förehafvande i

Post- och Inrikes tidningar och — att vänta ett år. Men detta väntans år kunde blifva ödesdigert på olika sätt, såsom att fästeqvinnan häfdades och öfvergåfves, att kontrahenterna började lefva tillsammans i oegentlighet och förblefvo sedan liknöjda för ett ordnad äktenskap, eller att den tilltänkta förbindelsen sloges upp.

Herr Petersson har särskildt framhållit, att lagens stadgande om trovärdige mäns borgen för en persons hinderslöshet att ingå äktenskap lätt kunde leda till godtycke och äfven missbruk, hvadan detsamma ej borde i lagen kvarstå. Kungörandet i Post- och Inrikes tidningar vore pålitligare, men den föreskrifna tiden af ett år vore numera för lång. Motionären herr Olsson har slutligen erinrat derom, att han vid nästlidna års riksdag väckte motion i samma ämne som det nu föreliggande, samt att lagutskottet, som afstyrkte bifall till hans då framställda förslag till frågans lösning, i sitt utlåtande anvisade den utväg — kungörelsetidens begränsning — hvarom motionären i sin motion hemställt.

Utskottet, som i sammanhang behandlat båda ifrågavarande motioner, går nu att öfver desamma afgifva utlåtande. I anslutning till hvad 1896 års lagutskott i ämnet yttrat vill utskottet dervid till en början såsom sin åsigt uttala, att de nu gällande bestämmelserna om styrkande af hinderslöshet för ingående af äktenskap, hvori motionärerna föreslagit ändring, äro i viss mån föråldrade och olämpliga. Sålunda torde ej med fog kunna bestridas, att det intyg af trovärdige män, hvarom 15 kap. 19 § kyrkolagen talar såsom alternativ garanti för hinderslöshet, såsom sådan har ganska ringa värde, då, enligt hvad erfarenheten bestyrker, dylika intyg ofta åstadkommas utan att de undertecknande personerna ega den kunskap om vederbörandes äktenskapsledighet, som af lagstiftaren tänkts såsom förutsättning för intygets utfärdande. Då berörda stadgande vid sådant förhållande näppeligen fyller det dermed afsedda syfte, att på samma gång förhindra äktenskaps ingående af personer, som ej äro dertill lediga, och möjliggöra för välkända personer, hvars äktenskapsledighet ej kan på öfligt sätt styrkas, att knyta äktenskapsförbindelse, torde böra tagas under öfvervägande, huruvida ej stadgandet i fråga bör såsom olämpligt upphäfvas.

Det andra alternativet, som står den, hvilken ej kan styrka sin hinderslöshet, till buds, att kungöra sitt tilltänkta äktenskap i allmänna tidningarna, synes vida mera egnadt att utgöra värn mot en obehörigs ingående af äktenskap. Men äfven denna bestämmelse synes böra un-

dergå förändring. Med nutidens snabba kommunikationer och väsentligt ökade samfärdsel torde tiden för jäfs anförande mot äktenskapsledigheten hos en person, som vistats utrikes, utan fara eller olägenhet kunna, på sätt motionärerna föreslagit, inskränkas till sex månader från kungörandet, då man väl kan förutsätta, att hvar och en, som mot det tilltänkta äktenskapet kan hafva något att erinra, inom den tiden blifver i tillfälle att sina intressen tillvarataga.

För allt fall lärer ej någon synnerligen ökad garanti uppkomma derigenom, att tiden sättes till ett år, under det att härigenom vållas stora svårigheter för dem, som ärna äktenskap ingå. Hvad motionärerna i detta afseende anført, torde alltså förtjena beaktande.

Hvad vidare beträffar förslaget att än ytterligare begränsa kungörelsetiden för sådana fall, att den, som ärnar äktenskap ingå, ej vistats utom Skandinavien, är, enligt utskottets mening, af ett sådant stadgande ej att befara några olägenheter, då samfärdseln mellan Skandiavians olika länder numera nått en synnerligen kraftig utveckling.

Äfven den ifrågasatta ändringen att inskränka kungörelsetiden för utlänningar, som här i riket önska ingå äktenskap, anser utskottet kunna utan olägenhet vidtagas.

Utskottet, som sålunda instämmer i syftet af motionärernas förslag, kan emellertid icke tillstyrka Riksdagen att nu godkänna det af herr Olsson formulerade förslaget till tillägg till 15 kap. 19 § kyrkolagen, helst kyrkomötet skall öfver en sådan lagändring höras, och kyrkomötet icke sammanträder förr än år 1898. Antagandet af bestämda lagstadganden uti förevarande ämne torde för öfrigt böra föregås af utredning från Kongl. Maj:ts sida. Utskottet hemställer alltså,

att Riksdagen, i anledning af herrar Olssons och Peterssons förevarande motioner, måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, i hvad mån nu gällande bestämmelser angående styrkande af hinderlöshet för ingående af äktenskap kunna i de af motionärerna angifna hänseenden förenklas, samt derefter för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill den verkställda utredningen kan gifva anledning.

Stockholm den 26 februari 1897.

På lagutskottets vägnar:
CARL B. HASSELROT.

Herr *J. Anderson* har begärt få här antecknadt att han på grund af sjukdom icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.